

Sygn. akt I 1 Ca 103/22

# WYROK

## W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2022 r.

Sąd Okręgowy we Włocławku Sekcja Odwoławcza I Wydziału Cywilnego

w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariusz Nazdrowicz

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2022 r. we Włocławku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa E. L. i A. L.

przeciwko G. L.

o alimenty

na skutek apelacji powódek

od wyroku Sądu Rejonowego we Włocławku

z dnia 1 października 2021 r., sygn. akt III 503/20

uchyla zaskarżony wyrok w punktach 2 (drugim) i 3 (trzecim) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu we Włocławku do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

**SSO Mariusz Nazdrowicz**

Sygn. akt I 1 Ca 103/22

## UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym Sąd Rejonowy we Włocławku zasądził od pozwanego G. L. na rzecz małoletnich powódek E. i A. L. alimenty w kwocie po 700 zł miesięcznie na rzecz każdej z nich (łącznie 1.400 zł) płatne do rąk przedstawicielki ustawowej J. L. do dnia 10-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek

z kwot od dnia 12 listopada 2020 r. (pkt 1) i oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 2). Nie obciążył też pozwanego kosztami sądowymi w sprawie, którymi obciążył Skarb Państwa (pkt 3) oraz wyrokowi nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt 4).

Sąd Rejonowy orzekając o wysokości obowiązku alimentacyjnego ojca wobec dzieci (art. 133 § 1 kro i art. 135 § 1 kro) miał na uwadze, że małoletnie E. i A. (odpowiednio 16 i 12 lat) pozostają pod opieką matki, na której spoczywa całkowity ciężar wychowania córek, gdyż pozwany nie uczestniczy w ich życiu. Skoro jednak pracuje i utrzymuje się sam w B. ma on możliwości, by sprostać obowiązkowi alimentacyjnemu. Sąd stwierdził też, że z treści pozwu i załączników wynika, iż koszty utrzymania każdej z małoletnich wynoszą ok. 1.400 zł. Uznał więc, że alimenty na rzecz każdej z powódek winny wynosić po 700 zł miesięcznie. W pozostałej części powództwo oddalił jako zbyt

wygórowane i bezzasadne. Zważywszy, że wyrokował zaocznie oparł rozstrzygnięcie na twierdzeniach pozwu, które uznał za przyznane (art. 339 § 2 kpc) i dokumentach dołączonych do akt sprawy.

Apelację od powyższego wyroku wniosły małoletnie powódki i zaskarżyły go w części, w jakiej Sąd oddalił powództwo ponad kwotę 700 zł, tj. w punkcie 2. Domagały się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia od pozwanego na rzecz każdej z powódek alimentów w kwocie po 1.100 zł miesięcznie, płatnych do 10-tego dnia każdego miesiąca do rąk ich matki z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek kwot poczynając od dnia złożenia pozwu oraz zasądzenia na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania. Wydanemu orzeczeniu zarzuciły:

- błąd w ustaleniach faktycznych poprzez wadliwe ustalenie zakresu potrzeb małoletnich na kwotę po 1.400 zł miesięcznie, podczas gdy koszty utrzymania każdej z nich wynoszą ok. 2000 zł miesięcznie oraz błędne ustalenie zakresu możliwości zarobkowych i majątkowych pozwanego i przyjęcie, że możliwości te pozwalają na uiszczanie alimentów w kwocie po 700 zł mimo że ma on możliwości uiszczania alimentów po 1.100 zł na rzecz każdej z powódek;

- naruszenie art. 327<sup>1</sup> § 1 kpc poprzez lakoniczne uzasadnienie oddalenia powództwa ponad kwotę 700 zł miesięcznie na rzecz każdej z małoletnich bez wyjaśnienia przyczyn takiego stanowiska i wskazania, które wartości uznano za zbyt wygórowane bądź niezasadne;

- naruszenie art. 135 § 2 kro poprzez jego niezastosowanie i rozdzielenie kosztów partycypowania w utrzymaniu dzieci po równo między matkę i ojca, podczas gdy z okoliczności sprawy jasno wynika, że całkowity obowiązek osobistych starań i wychowania dzieci spoczywa wyłącznie na ich matce, a pozwany nie uczestniczy w życiu córek.

Dodatkowo wskazały również, że obecnie koszty utrzymania powódek wzrosły. Małoletnia E. uczęszcza do szkoły na profilu matematycznym i konieczne są dla niej korepetycje z matematyki, a wydatek z tego tytułu wynosi 560 zł miesięcznie. Nadto korzysta z korepetycji z j. angielskiego, których miesięczny koszt to 400 zł. Natomiast A. uczęszcza na jazdę konną (200 zł miesięcznie) oraz korepetycje z j. angielskiego (320 zł miesięcznie).

Pozwany nie zajął stanowiska odnośnie złożonego środka odwoławczego.

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Apelacja powódek okazała się zasadna o tyle, że skutkowałą uchynieniem zaskarżonego wyroku w kwestionowanej części i przekazaniem sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu we Włocławku do ponownego rozpoznania.

W pełni zasadny okazał się zarzut naruszenia przepisu art. 327<sup>1</sup> § kpc. Zgodnie z nim uzasadnienie wyroku powinno zawierać: wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, a także wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Aczkolwiek uzasadnienie ma charakter wtórny wobec samego orzeczenia, Sąd zobowiązany jest do wyjaśnienia w nim motywów podjętego rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający odtworzenie i ocenę toku wyводу, który doprowadził do jego wydania. Znaczenie uzasadnienia wyraża się bowiem w nie tylko w wyjaśnieniu stronom przyczyn podjęcia określonego stanowiska, uznania twierdzeń i zarzutów za trafne lub bezzasadne, przekonaniu ich, co do trafności wykładni i subsumcji w zakresie zgodności orzeczenia z prawem, ale również umożliwieniu przeprowadzenia kontroli instancyjnej. Porządkująca rola uzasadnienia wymaga doprowadzenia do spójności i logicznej całości podstawy faktycznej i prawnej wydawanego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 listopada 2014 r., IV CZ 82/14, LEX 1598711).

W orzecznictwie przyjmuje się w odniesieniu do postępowania apelacyjnego, że mimo zmiany jego modelu ( w wyniku czego jest ono kontynuacją postępowania merytorycznego) w dalszym ciągu ma ono charakter kontrolny (wyroki Sądu Najwyższego: z 16 maja 2006r. I PK 210/05 nie publ., LEX nr 197 171 i z 6 lipca 2011r. I CSK 67/11 nie publ., LEX nr 970061). Oznacza to przede wszystkim konieczność oceny prawidłowości zaskarżonego orzeczenia. Kontrola instancyjna jest możliwa jednak tylko wówczas, gdy Sąd wyższej instancji zna podstawę prawną kwestionowanego orzeczenia oraz przesłanki i motywy przyjęte przez Sąd, który wydał to orzeczenie. W związku z tym w judykaturze przyjmuje się, że brak uzasadnienia lub jego rażące luki stoją na przeszkodzie wspomnianej kontroli i na ogół powodują konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku ( uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 18 marca 2011r. III CZ 10/11 nie publ., LEX nr 13118395 i dalsze wskazane tam orzecznictwo z lat trzydziestych XX-wieku, wyrok Sądu Najwyższego z 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07, „Monitor Prawniczy” 2007/17/930, LEX nr 291767, postanowienie Sądu Najwyższego z 29 grudnia 2020 r., I CSK 47/19, LEX nr 3103833). Z kolei w doktrynie reprezentowany jest pogląd, że gdy uzasadnienie wyroku Sądu I instancji jest tak dalece wadliwe, że uniemożliwia ustalenie, na jakiej podstawie Sąd ten poczynił określone ustalenia faktyczne dochodzi do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art.386 § 4 kpc ( „ Kodeks postępowania cywilnego.Komentarz.” pod red. M. Manowskiej, Wolters Kluwer W-wa 2021, Tom I, s. 1209 i wskazane tam orzecznictwo). Taka też sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie. Sporządzone uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 327<sup>1</sup> § 1 kpc i jest ono tak dalece wadliwe, że wskutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej. Mimo przytoczenia stosownych przepisów stanowiących podstawę roszczenia dochodzonego przez powódki, jest ono tak lakoniczne i niekompletne, że Sąd Okręgowy nie był w stanie stwierdzić, jakie właściwie ustalenia faktyczne legły u podstaw podjęcia rozstrzygnięcia oraz czy Sąd I instancji w istocie zbadał materialną podstawę żądania.

Podstawę roszczenia powódek stanowił przepis art. 133 § 1 kro i art. 135

§ 1 kro. Zgodnie z art. 133 § 1 kro rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody

z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania.

Na rodzicach ciąży więc zasadniczo obowiązek alimentacyjny względem dziecka, uzależniony – w myśl art. 135 § 1 kro – od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego.

Przede wszystkim Sąd zaniechał ustalenia zakresu usprawiedliwionych potrzeb powódek w rozumieniu art. 135 § 1 kro. Wyjaśnił tylko w ramach rozważań prawnych, że potrzeby małoletnich obejmują zakup żywienia, ubrań, środków higienicznych

i pielęgnacyjnych, artykułów szkolnych, lekarstw. Brak jest jednak jakichkolwiek ustaleń obejmujących wysokość poszczególnych wydatków. Nie wiadomo zatem

(poza lakonicznym stwierdzeniem, iż wynika to z treści pozwu i jego załączników), na jakiej podstawie Sąd przyjął, że koszty utrzymania każdej z małoletnich powódek wynoszą około 1400 zł miesięcznie, jakie konkretnie wydatki i w jakiej wysokości składają się na powyższą kwotę. Ponadto wobec tego, że pozwany nie zajął stanowiska w sprawie, zaś Sąd nie podjął żadnych działań z urzędu celem zweryfikowania jego możliwości majątkowych

i zarobkowych brak jest również ustaleń odnośnie wysokości jego zarobków. Mając na względzie, że wysokość obowiązku alimentacyjnego zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego kwestie

te miały zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie jest natomiast wystarczające i jest rażącym błędem określenie globalnej kwoty miesięcznych kosztów utrzymania uprawnionego do alimentów. Jednocześnie dokonując oceny dowodów Sąd wskazał tylko, iż oparł rozstrzygnięcie na twierdzeniach pozwu, które zgodnie z art. 339 § 2 kpc uznał za przyznane oraz dokumentach dołączonych do akt sprawy. Zupełnie jednak nie wiadomo, czy określając wysokość usprawiedliwionych potrzeb małoletnich brał pod uwagę poszczególne kwoty wskazane w zestawieniach kosztów utrzymania dołączonych do pozwu przez matkę (za sierpień, wrzesień i październik 2020 r. – k. 25 29, 31) jako dotyczące wszystkich osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, powódek łącznie czy każdej małoletniej z osobna. Skoro matka określała koszty utrzymania małoletnich na kwotę około 2000 zł, nie wiadomo

również, jakie koszty Sąd uznał za zawyżone. Poza enigmatyczną uwagą o wygórowaniu żądania Sąd Rejonowy uchylił się bowiem od wyjaśnienia, dlaczego oddalił powództwo ponad kwotę 700 zł miesięcznie jako bezzasadne.

Uchybienia w konstrukcji uzasadnienia sprawiają, że na jego podstawie nie wiadomo, jakie są usprawiedliwione potrzeby małoletnich powódek oraz możliwości majątkowe i zarobkowe pozwanego. Nie jest w ogóle możliwe zweryfikowanie, dlaczego Sąd I instancji przyjął, że koszty utrzymania każdej z powódek wynoszą około 1400 zł i co się na nią składa, zaś kwota 700 zł alimentów na rzecz każdej z nich jest adekwatna do zakresu usprawiedliwionych potrzeb małoletnich oraz możliwości zarobkowych i majątkowych pozwanego. Oznacza to, że nie wiadomo, jaka w istocie była podstawa faktyczna rozstrzygnięcia Sądu. Jednocześnie bez precyzyjnych ustaleń w tej materii nie można stwierdzić, czy odpowiednie przepisy prawa materialnego zostały prawidłowo zastosowane.

Również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów sądowych należnych Skarbowi Państwa nie poddaje się jakiegokolwiek weryfikacji. Bez wyjaśnienia okoliczności świadczących o zaistnieniu wypadku szczególnie uzasadnionego w rozumieniu art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. 2022.1125) uzasadniających odstępstwo od podstawowych zasad rozstrzygania o tych kosztach orzeczenie to jest wręcz całkowicie dowolne tym bardziej, że nic nie wskazuje, by pozwany nie mógł ich ponieść.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone orzeczenie w części oddalającej powództwo i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 kpc). Wprawdzie zgodnie z tym przepisem uchylenie orzeczenia ma charakter fakultatywny i Sąd II instancji może orzec merytorycznie w razie nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd I instancji to jednak w niniejszej sprawie zmiana merytoryczna zaskarżonego orzeczenia nie była jednak możliwa, gdyż - jak słusznie zwraca się uwagę w doktrynie i orzecznictwie - wiązałoby się to z pozbawieniem stron jednej instancji merytorycznej i możliwości kwestionowania podstawy faktycznej w trybie instancyjnym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 13 listopada 2002 r., I CKN 1149/00, LEX nr 75293). Oznaczałoby to w rzeczywistości rozpoznanie sprawy tylko w jednej instancji, co uniemożliwiłoby poddanie orzeczenia kontroli instancyjnej. Uwzględnienie konstytucyjnych standardów w zakresie prawa do Sądu oraz dwuinstancyjnego postępowania nakazywało zatem uchylenie wydanego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu we Włocławku, o czym Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie wskazanego przepisu. Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego stanowił art. 108 § 2 kpc.

W toku ponownego postępowania Sąd Rejonowy mając na uwadze poczynione przez Sąd odwoławczy uwagi rozpozna dochodzone przez powódki żądanie, uwzględniając także nowe okoliczności podniesione w wywiedzionej przez nie apelacji. Uaktualni również informacje dotyczące sytuacji majątkowej i rodzinnej stron postępowania, rozpoznając ewentualnie zgłoszone wnioski dowodowe. Będzie miał również na uwadze, że powództwo dotyczy alimentów, co obliguje Sąd do podejmowania z urzędu czynności w celu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, zmierzających do prawidłowego ustalenia rzeczywistych potrzeb uprawnionego oraz możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego (uchwała pełnego składu Izby Cywilnej i Administracyjnej Sądu Najwyższego z 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, OSNC 1988/4/42). Zważając, że pozwany dotychczas nie zajął stanowiska w sprawie Sąd Rejonowy zwróci się do (...) Sp. z o.o. w W. o udzielenie informacji odnośnie uzyskiwanego przez niego wynagrodzenia z tytułu łączącego go z w/w firmą stosunku prawnego (zgodnie z oświadczeniem złożonym przez pozwanego w postępowaniu egzekucyjnym – k. 114), celem ustalenia, jak kształtują się jego zarobki. Orzekając o należnych skarżącym alimentach uwzględni także – na co trafnie zwrócono uwagę w apelacji – że to na matce spoczywa całkowity ciężar osobistych starań nad córkami, biorąc jednak pod uwagę ich wiek. I wreszcie w razie potrzeby sporządzi prawidłowe uzasadnienie swojego orzeczenia odpowiadające wymogom wskazanym w przywołanym przepisie art. 327<sup>1</sup> § 1 kpc i które będzie diametralnie różniło się od uzasadnienia zaskarżonego wyroku.

**SSO Mariusz Nazdrowicz**

Sygn. akt I 1 Ca 103/22

Włocławek, dnia 9 września 2022 r.

## ZARZĄDZENIE

1. odpisy wyroku (bez uzasadnienia sporządzonego z urzędu) doręczyć przedstawicielce ustawowej małoletnich powódek oraz pozwanemu – w trybie k.p.c. – wraz z pouczeniem, że na powyższe rozstrzygnięcie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. W celu jego wniesienia należy w terminie tygodniowym od doręczenia odpisu wyroku złożyć wniosek o sporządzenie i doręczenie jego uzasadnienia

(przy czym strona nie korzystająca ze zwolnienia od kosztów sądowych obowiązana jest uiścić opłatę od wniosku w kwocie 100 zł), a następnie w ciągu tygodnia od doręczenia sporządzonego uzasadnienia za pośrednictwem tutejszego Sądu Okręgowego wnieść zażalenie do Sądu Najwyższego, które nadto musi być sporządzone przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym ;

2. przedłożyć z wnioskiem o uzasadnienie lub po upływie terminu do jego wniesienia i dołączeniu e.p.o. akta sprawy zwrócić Sądowi Rejonowemu we Włocławku.

***SSO Mariusz Nazdrowicz***